

Baggrunden for **Skærmen, skyggen og skabelsen**

Om dannelse i moderniteten, peberkager, rullende trapper og poetisk teknologianvendelse.

Der er opgaver, som man ikke kan løbe fra - og som man heller aldrig får indhentet. En sådan har det for mig været at prøve at åbne dannelsesbegrebet for de studerende - på dannelsesbegrebets egne præmisser.

Med ordet *åbne*, vil den didaktisk orienterede læser vide, at jeg har taget udgangspunkt hos den tyske didaktiker og dannelsesstænkner Wolfgang Klafki (1927 - 2016). Det har jeg dels gjort, fordi hans fremstilling af dannelsesbegrebet er

kendt, brugt, og efter min mening eksemplarisk, og dels fordi han igennem et langt liv blev ved med at tilføje områder til sin dannelsesstænkning og dermed nuancere sit og vores dannelsesbegreb.

Jeg skulle altså gennemgå *Den kategoriale dannelse*, *De epokale nøgleproblemer* og *Den almene dannelse*. Så vidt så godt - problemet var at få formen til at understøtte indholdet, og indholdet til at udfylde formen. Der måtte *fuskes*, for nu at bruge Lene Tanggaards udtryk, mærke modstanden fra indholdsområdet, der bestemt ikke ville sættes på formel, og fra den teknologi, som skulle visualisere mine tanker, teknologi som jeg ikke beherskede, men som trods alt lod sig tæmmet tilstrækkeligt.

Tidligere har jeg eksemplificeret den kategoriale dannelse ved at bage peberkager, for som bagerdrengen siger »Det er ingen sag at bage peberkager, når man har en god peberkagebaggersang.« (Egner, 1979, s.22) Sangteksten er et *materiale aspekt*, lige som gryde, smør, en halv snes æggeblommer og et kilo peber. Heroverfor står det *formale aspekt*, den evne, at jeg som subjekt kan handle på baggrund af teksten, og minsandten om jeg ikke også kan *forme* dejen til kagemænd og kagekoner.

Peberkagesangen genbrugte jeg, men den skulle ind i en faglig helhed. Det var jo ikke for at underholde, at jeg ikklædte mig hareøre!

Men hvordan? Klassiske tekster findes, og jeg er påvirket af dem. Moderniteten findes, og er et vilkår, der med Hartmut Rosas ord, får os til at føle tilværelsen som et løb op ad en nedadkørende rulletrappe - og samtidig må jeg som lærer påvise, at jeg faktisk ofte formår at leve under disse forhold. Jeg må, med min faglighed prøve at formidle et håb for mennesket i moderniteten, et håb om at være et myndigt og handlende subjekt - som lærer og som menneske.

Forskellige strukturer blev forsøgt brugt, men ingen kunne rumme det, jeg ønskede at gøre, indtil det gik op for mig, at det ikke var et oplæg-, endsige en forelæsning om dannelse - det var en fortælling, jeg ville skabe.

I skal slippe for at se anslaget, hvor min skygge kalder min brug af teknologi for håbløs, slippe for mine indre dialoger med klassikerne Platon, Paulus, Luther, Erasmus og Kant, og min gennemgang af Klafkis dannelsesstænkning, inklusiv peberkagebaggersangen. Men herefter lokkes jeg ind i min egen præsentation og ind i det sisyfosarbejde det er, konstant at forholde sig-, og omstille sig til de nye sandheder, der kommer hurtigere og hurtigere.

Rulletrappen er fortællingens *Point of no Return*, så [velkommen på modernitetens rulletrappe!](#)

Resten er en hemmelighed, med der er selvfølgelig et klimaks og en efterfølgende udtoning.

Hvor lang tid har det taget at lave? Normalt siger man, at et minuts video tager en time at færdiggøre – for en, der er uddannet til det. For en amatør (af *amare* ‘elske’) tager det nok tre til fire gange så lang tid. Hvordan optræder man lige som skygge (silhuet) og på en transparent baggrund? Hvordan styrer man Platons stemme, mens man selv taler og musikken til Peberkagebaggersangen? Mere end en halv times video og små ti minutters lyd, som jeg samtidig interagerer med i salen, og i klimakset som er en ... nej, det kan jo være, at jeg får lov at vise det igen.

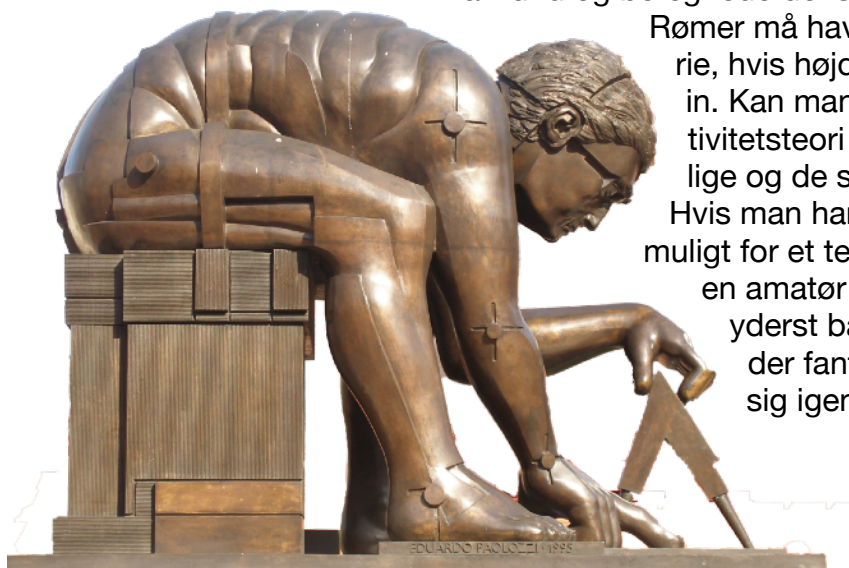
Hvilken udfordring, hvilket slid og hvilken glæde at arbejde med.

Kan jeg mon også gøre det med den naturvidenskabelige kulturoverlevering, med fortællingen om undren over det som iagttages, undren der fører til mulige forklaringer?

Det kunne starte hos Tales, tage forbi Eratosthenes, der i det tredje århundrede f.v.t. hører en historie om huse, der ikke kaster skygge ved middagstid, undrede sig, antog at jorden var rund og beregnede dens omkreds. Gallilei, Newton, Ole

Rømer må have centrale pladser i den historie, hvis højdepunkt må være Albert Einstein. Kan man didaktikere den specielle relativitetsteori så principperne bliver forståelige og de studerende nysgerrige?

Hvis man har ressourcerne så er det vel muligt for et team af professionelle. Eller hvis en amatør har tiden, modet og Einsteins yderst barnlige tankegang – det vi kalder fantasi – så må man kunne fuske sig igennem det. Jeg ville elske det!

EDUARDO PAOLOZZIS SKULPTUR AF ISAAC NEWTON, PÅ BAGGRUND AF EN AKVAREL AF WILLIAM BLAKE. WIKIMEDIA COMMONS

Referencer:

Egner, T. (1979). *Klatremus og de andre dyr i Hakkebakkeskoven* (2. udgave, på dansk ved Halfdan Rasmussen, 14. oplag). Gyldendal.

[Carsten Oxenvad, maj 2022](#)

Må anvendes med angivelse af kilde.